

OBNOVA A ROZVOJ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ MORAVSKOSLEZSKÝCH BESKYD

Preambule projektu na období 2000–2016

Vznik tohoto projektu se datuje rokem 2000, současně se vznikem Beskydského rehabilitačního centra spol. s r.o. v Čeladné (dále jen BRC)

V roce 1902 zakoupil lékař revírní Bratrské pokladny v Ostravě MUDr. Jan May (1869–1931) na jižním svahu Ondřejníku pozemek a několik budov. Oblast mezi Frýdlantem nad Ostravicí a Frenštátem pod Radhoštěm (okresy Frýdek-Místek a Nový Jičín) byla počátkem minulého století předmětem zvýšeného zájmu turistů. Poměrně snadno dostupná oblast nádherných přírodních scenérií a zdravého vzduchu byla pro zřízení lázní, v nichž by se mohli rehabilitovat horníci a hutníci z nedalekého Ostravska, jakoby přímo určená.

Proto již v roce 1903 otevřel dr. Jan May na katastrálním území Čeladné Lázně Skalka, na svou dobu velice moderní a progresivní zařízení. V lázeňském parku postupně budoval další léčebné pavilony současně s tím, jak stoupala obliba a počet léčených hostů. Lázně Skalka se staly nejen centrem rehabilitace, ale také znamenitým kulturním centrem regionu. V období obou válek sloužily k rehabilitaci zraněných vojáků; v roce 1952 byl celý lázeňský komplet přeměněn na pobočku okresní nemocnice ve Frýdku-Místku (OÚNZ). Po roce 1989 zde vznikla Nemocnice Čeladná, v roce 1995 byl celý komplex vrácen obci jako historický majetek.

V roce 2000 ředitel tohoto poněkud zchátralého komplexu MUDr. Milan Bajgar se svými spolupracovníky vypracoval a začal realizovat plán transformace tohoto zařízení na rehabilitační centrum úzce navazující na původní lázeňskou tradici místa.

Během uplynulých patnácti let zde vzniklo unikátní rehabilitační centrum, jehož služeb ročně využívá přes 3 000 klientů z celé země. BRC je odborný léčebný ústav se zaměřením na léčbu pohybového, oběhového a nervového ústrojí. Patří do sítě zdravotnických zařízení ČR a zdejší léčebně-rehabilitační pobyty jsou hrazeny všemi zdravotními pojišťovnami.

Lékaři v Beskydském rehabilitačním centru jsou atestovanými odborníky v oboru léčebné rehabilitace i ostatních oborů, jako je například intenzivní lékařství či neurologie. Centrum má mnohá prvenství. Jako první v ČR zde pro pacienty po kardiokirurgických zákrocích (bypass, výměna chlopní) byla zavedena intenzivní péče (JIP) jako součást léčby v rehabilitačním centru.

Prvenství má i v léčbě extrémně nízkými teplotami (název Polarium byl vytvořen zde, postupně se užil a začal se používat jako obecné označení této terapie) a známo je také unikátním využíváním terapie tmou. Během uplynulých let byl postaven nový Apartmánový dům Lara (2007) a bylo zmodernizováno všech dalších šest léčebných domů, včetně technických a společenských příslušenství.

Léčebné a regenerační pobyty v sobě snoubí příznivé klimatické a přírodní podmínky s vysoce odbornou úrovní lékařů, fyzioterapeutů, zdravotních sester a ostatních pracovníků. BRC je v širokém okolí jeden z největších zaměstnavatelů (dnes má kolem 250 zaměstnanců).

***Nahoře: Ferdiš Duša – Lázně Skalka počátkem minulého století;
dole: Lázeňské náměstí dnešního Beskydského rehabilitačního centra***

Jestliže vznik BRC byl zcela vědomě inspirován léčebnou tradicí Lázní Skalka z počátku 20. století, nebylo možné nevzít v úvahu i tradici kulturní. V areálu lázní se tehdy scházeli spisovatelé, novináři, podnikatelé, umělci, skladatelé i malíři.

Například malíři Valašska bratři Jaroňkové měli v areálu lázní dokonce provizorní ateliér, svá setkání zde pořádali moravští spisovatelé, přijížděli hudební skladatelé Leoš Janáček (jako místní rodák z Hukvald) a Hynek Vojáček (jako přítel Valašska až z Petrohradu), pražští novináři a spisovatelé, ostravští publicisté.

Mnozí také přijížděli za tehdy již známým a významným básníkem Josefem Kalusem, který v Čeladné učil. Kultura byla nedílnou součástí lázeňské rehabilitace.

Proto současně s transformační přeměnou nemocnice v léčebně-rehabilitační a lázeňské centrum vznikl projekt s názvem **OBNOVA A ROZVOJ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ MORAVSKOSLEZSKÝCH BESKYD**, jehož iniciátorem, realizátorem a hybatelem bylo a je BRC.

Samozřejmě, že všechny dále popsané aktivity nebyly před patnácti lety předem dané. Vznikaly postupně dle potřeby, dle ohlasů a dle toho, jak přibývali aktivní spolupracovníci z řad zaměstnanců a jak přibývali i spolupracovníci externí.

Základní obrysy tohoto kulturního projektu byly ovšem stanoveny a dle potřeby doplňovány a rozvíjeny. Úzce souvisely také s ekonomickou situací BRC.

Mezi schopností vést zařízení odborně a ekonomicky úspěšně a zároveň podporovat kulturní a sociální rozvoj je přímá úměra. Z těchto hledisek bylo uplynulých 15 let v mnoha směrech nečekaně úspěšných. A nyní k jednotlivým částem projektu:

1/Literární, publicistická, osvětová a spolková činnost

Základním záměrem této činnosti bylo především seznámit občany regionu a příjezdějíci klienty BRC s historií a kulturními tradicemi místa i okolních obcí a působit na jejich další rozvíjení. **Vycházeli jsme z toho, že lidé, kteří znají dobře pozitiva minulosti, mají tím pádem velmi kladný vztah i k přítomnosti a k místu svého žití či pobytu.** A to se týká nejen klientů centra, ale také (a to především) vlastních pracovníků.

PUBLIKACE A PUBLICISTIKA

2001 – BRC vydává nákladem 2 000 kusů drobnou publikaci Jana Folprechta s názvem **Lázně Skalka**. V knize plné historických i soudobých snímků je popsána historie vzniku lázní, představena jsou zde tradiční místa v okolí a také zajímavé památky a historické události okolních obcí. Na zadní straně obálky poprvé vychází grafické schéma lázeňského areálu.

2004 – BRC vydává nákladem 1 000 ks další drobnou publikaci, opět z pera Jana Folprechta s názvem **Zpod Ondřejníka** (Strípky paměti a vzpomínek). Autor se vrací do nedávné historie okolních obcí, popisuje zajímavé památky a události. Opět publikace, která navodí pocity sebevědomí a hrdosti.

2009 – v místním nakladatelství Moravská expedice vychází v nákladu 1 000 výtisků výpravná publikace „**Lékař lidumil s podtitulem MUDr. Jan May (1869–1931) první starosta města Mariánské Hory, zakladatel lázní v Čeladné a oblíbený pražský lékař**“ (autoři Andrea Adamová, Petr Andrlé, Jan Folprecht a Jiří Jezerský). Její součástí je DVD s dodnes aktuálním filmem s názvem „Splněný sen doktora Maye“. Film (vyrobený ve Video-studiu Laryšov) představuje velice podrobně současnost BRC, rehabilitační léčbu, procedury, fyzioterapii a také doplňkové služby, kulturní akce a možnosti dalšího společenského vyžití. Historie se zde snoubí s přítomností. Křest této knihy v prosinci 1999 v restauraci U Sestřiček v areálu lázní byl velmi zajímavým setkáním mnoha osobností kraje, včetně starostů okolních měst a obcí. Vydání knihy ekonomicky výrazně podpořilo vedení BRC, což platí i o dalších uvedených publikacích.

2012 – BRC vydává nákladem vlastním (800 kusů) drobnou publikaci autorů Aleny Jančurové a Jana Folprechta „**Vycházky za přírodními krásami a kulturními pamětihodnostmi okolí lázní v Čeladné**“ s podrobnou mapou blízkého okolí a navržených tras. Pomáhá velice názorně všem klientům centra při procházkách po okolí. Pozornost, která každého potěší.

2013–2016 – vycházejí velice výpravné publikace (formát A4, křída, barva, pevné desky, úvodní text v angličtině a němčině) s názvem „**Cestami lesními od Lysé až po Radhošť**“ (2013), dále pak v podobném provedení „**Osady a samoty Zadního hor v historii a v obrazech**“ (2014), posléze „**O lidech v Beskydech a o pozoruhodných památkách a přírodních zajímavostech I**“ (2015) a v tisku je kniha „**O lidech v Beskydech a o pozoruhodných památkách a přírodních zajímavostech II**“ (2016), která bude pokřtěna 19. listopadu 2016.

Poslední dvě publikace mají téměř 500 stran, jmenný rejstřík a jako přílohu DVD se zajímavými filmy, týkajícími se historie místa. Knihy jsou dílem autorského kolektivu v čele s Petrem Andrlé, seznam aktivních spolupracovníků a spoluautorů poslední uvedené knihy, otištěný s krátkými charakteristikami na jejím konci, čítá téměř osmdesát jmen. Kromě posledně jmenované knihy (náklad vždy 2 000 kusů) jsou uvedené tituly rozebrány. Knihy mají přímou souvislost s historií regionu, zejména pak Moravskoslezských Beskyd, Valašska, s minulostí a současností lázní a osobností kolem nich. Jejich křty, doprovázené vystoupením místních folklorních souborů, se stávají významnými společenskými událostmi; v listopadu 2015 se křtu knihy **O lidech**

v **Beskydech I** zúčastnilo 186 lidí z celého kraje. Vedení BRC vydání uvedených knih výrazně podpořilo (včetně úhrady nákladů křtů) a publikace jsou k dostání i v zařízeních lázní.

Kniha „**O lidech v Beskydech a o pozoruhodných památkách a přírodních zajímavostech I**“ byla oceněna Klubem českých turistů v rámci 51. ročníku ceny „**Nejkrásnější kniha 2015**“, kterou pořádá Ministerstvo kultury spolu s Památkem národního písemnictví. Její přílohou bylo DVD s filmem „**O starých Starých Hamrech**“. Amatérský film, který natočil v letech 1955–1960 místní hostinský František Duží, zachycuje život v nedaleké obci Staré Hamry ještě před tím, že podstatnou část obce zalily vody přehrady Šance. Unikátní dílo upravili technici televize Noe a dali ho k dispozici vydavateli knihy. Tak se tento film v nákladu 2 000 kusů dostal k mnoha zájemcům v celé republice.

Přílohou knihy „**O lidech v Beskydech a o pozoruhodných památkách a přírodních zajímavostech II**“ je DVD s názvem „**Tři filmy o lidech v Beskydech**“. Rovněž má náklad 2 000 kusů. Autorem je amatérský filmař Bohuslav Cihla z Frýdku-Místku. Jeden ze tří filmů s názvem „Lyžař lysohorský“ se umístil v roce 2013 na prvním místě v celostátní soutěži amatérských filmů. Dalším filmem na tomto DVD je životopisné vyprávění o místním malíři a kulturním pracovníkovi Janu Satinovi, který se letos dožívá 75 let. A poslední film je věnován obci Bílá, v jejímž středu stojí unikátní dřevěný kostelík sv. Bedřicha z druhé poloviny 19. století. Architekt Antonín Kybasta se při jeho projektování inspiroval tradicí severovýchodních kostelů ve Švédsku a v Norsku. Díky tomu vznikla velice unikátní stavba.

I tímto způsobem je vzbuzován zájem občanů a turistů o historii regionu a je tak naplňován základní záměr projektu „Obnova a rozvoj kulturního dědictví regionu“.

2009 – vedení BRC došlo k závěru, že pro své odborné, ale i kulturní aktivity potřebuje stálý informační zdroj. A tak vznikl podnikový časopis „**Čeladenská fontána**“ (formát A4, 12–20 stran), který dnes vychází minimálně 6x do roka v nákladu 800 kusů (šéfredaktorka Mgr. Andrea Adamová z oddělení rozvoje a marketingu BRC). Časopis má velice dobrý ohlas, je žádaný nejen zaměstnanci (a vždy rozebrán), ale také u klientů centra; mnohým je posílán na jejich poštovní nebo e-mailové adresy. Vedení BRC si tak udržuje značnou a zajímavou sociální skupinu příznivců, z nichž mnozí přijíždějí opakovaně.

V listu jsou otiskovány například rozhovory se zajímavými klienty centra, pohledy do historie a do nejnovější současnosti. Staniční sestry jednotlivých léčebných domů vždy upozorňují redakci listu na příchod zajímavých klientů a většinou s nimi redakce dělá rozhovory, které výrazně zpestřují obsah časopisu, ale také působí optimisticky na celkové klima centra. V archivu redakce jsou dnes desítky příběhů lidí, kteří úžasně překonali své osobní potíže, nebo dosáhli zajímavých postů nejen u nás doma, ale i ve světě. Existuje reálná úvaha, že by v roce 2017 mohly při oslavách 115. výročí založení Lázní Skalka spatřit světlo světa v knižní podobě. Jde o výrazné osobnosti – list přinesl například rozhovor s emigrantem, který se podílel na výrobě motorů amerických kosmických raket, nebo příběh přítele bývalého německého prezidenta, upřímné vyznání tehdejší předsedkyně Nejvyššího soudu ČR či neuvěřitelně optimistický pohled na svět muže, který se již třicet let pohybuje na invalidním vozíku.

Časopis přináší také profily lékařů, fyzioterapeutek a fyzioterapeutů a jejich vlastní články, dopisy čtenářů, názory a zkušenosti klientů. Protože podstatná část jeho nákladu je určena současným i bývalým klientům centra a veřejnosti, vytváří se tak velice zajímavé pouto téměř rodinného společenství, které představuje za posledních patnáct let minimálně čtyři desítky tisíc lidí, počítáme-li v to pouze klienty centra. Časopis mají k dispozici i občané okolních obcí, je hojně čten i v místní lázeňské kavárně Lara. Redakce organizuje již pět let fotografickou soutěž „Lázeňská stopa“, jejíž účastníci z řad zaměstnanců i klientů přinášejí velice neotřelé fotografické postřehy z lázní a z jejich okolí. O soutěž je značný zájem a všechny vítězné snímky jsou postupně publikovány. Vydávání časopisu plně hradí vedení BRC.

Všechna čísla od roku 2009 jsou na webu centra (<http://www.brc.cz/celadenska-fontana/>)

2015–2016 – Již dva roky vychází v měsíčníku obce Čeladná (Čeladenský zpravodaj) na jeho dvou až třech stranách zajímavý seriál o významných osobnostech, jejichž životy a činnost jsou spjaty s historií Lázní Skalka. Seriál s názvem „**115 let od založení Sanatoria a vodoléčebných valašských lázní Skalka**“, jak se původně lázně jmenovaly, bude vycházet až do roku 2017 (kdy se bude připomínat 115 let od založení lázní v roce 1902) a dokonale zmapuje životy všech významných lidí, kteří se na tehdejší společenské atmosféře v regionu podíleli. Je to velice poučné. Možná, že i z tohoto seriálu vznikne menší publikace.

OSVĚTOVÁ A SPOLKOVÁ ČINNOST

Zakladatel lázní MUDr. Jan May věnoval značnou pozornost i aktivitám občanským. Sám byl členem zastupitelstva v Čertově Lhotce (později Mariánské Hory), kde byl také starostou. Osmého února 1903 se v lázeňském hotelu sešla ustavující valná hromada „Okrašlovacího a zalesňovacího spolku pro Velké Kunčice, Čeladnou a okolí“. Tak vznikl spolek, který až do poloviny minulého století kulturně a společensky ovlivňoval život v regionu. Jeho předsedou byl zvolen MUDr. Jan May a řídil spolek až do svého odchodu do Prahy v roce 1909. Později spolek vedli významní ostravští podnikatelé, lékaři, poslanci či architekti. Jednou z priorit spolku bylo postavení rozhledny na Skalce, nejvyšším vrcholu Ondřejníka, pod níž lázně vlastně leží. Bohužel Mayův odchod, následné události válečné a jiné okolnosti postavení rozhledny oddalovaly. Na obrázku vlevo je původní logo spolku, který mimo jiné zajišťoval v roce 1931 postavení dřevěného kostelíka v dnešních Kunčicích pod Ondřejníkem, zakoupeného a převezeného tehdejším předsedou spolku Ing. Šebelou z Podkarpatské Rusi. **(Mimoходом kostelík slouží svému účelu stále a v roce 2014 přispěl BRC na zakoupení a instalaci nového zvonu, o rok později na rekonstrukci ikonostasu.)** Spolek se také podílel na výstavbě tenisových kurtů a cest, rozvoji lázeňského parku a dalších aktivitách.

Ke dni 24. února 2010 byl původní spolek obnoven pod názvem „**Okrašlovací spolek Rozhledna**“ a jeho předsedou byl zvolen MUDr. Milan Bajgar. Již podle názvu lze usoudit, že postavení rozhledny na vrcholu Skalka je jednou z priorit spolku. Ten zorganizoval mezi občany okolních obcí obsáhlou anketu, připravil projekt, který, doufejme, bude realizován v roce 2017. Projekt zpracoval zdarma Ing. arch. Petr Lichnovský, který je rovněž autorem projektu Apartmánového domu Lara.

V rámci restitucí totiž došlo ke změně majitele pozemku a bylo nutno vyčkat, až se nový majitel, Biskupství ostravsko-opavské, ujme původních Arcibiskupských lesů. Počátkem roku 2016 již dali spolku písemný souhlas k postavení rozhledny. Kolektivními členy spolku jsou i okolní obce Kunčice pod Ondřejníkem, Čeladná a Pstruží. Záměr postavení rozhledny podporuje jednoznačně i vedení BRC a jmenované obce.

Péči členů spolku byly v archivech vyhledány zajímavé dokumenty o činnosti spolku, o činnosti lázní, zachovala se i korespondence MUDr. Jana Maye s olomouckým arcibiskupstvím ohledně postavení rozhledny. Většina dokumentů byla využita v činnosti spolku, řada z nich byla otištěna s potřebnými komentáři i ve výše uváděných knižních titulech.

Májové pochody na Skalku

Aby se stalo postavení rozhledny více věcí veřejnou, začal spolek v roce 2011 s podporou vedení BRC organizovat tzv. „Májové pochody na Skalku“. Vždy v den 1. května vyjdou po svých trasách z okolních obcí skupinky občanů a během poledne se shromáždí na vrcholu Skalka. Spolek zajišťuje občerstvení – opékají se špekáčky a čepuje se pivo, debatuje, potkávají se turisté, klienti BRC, dávní přátelé, děti. Probíhají zde výstavky fotografií z činnosti BRC i spolku, akci finančně zajišťuje vedení BRC a firma SECTRON Mariánské Hory, jejímž majitelem je člen spolku Petr Henek z obce Pstruží. Hned v prvním roce pochodu organizoval spolek položení základního kamene rozhledny,

na jehož zakoupení byla vypsána finanční soutěž. Májové pochody se tak staly tradicí a v letošním roce se konal pochod již po šesté. V průměru přichází kolem 300–400 účastníků. Jim vždy okolo poledne sdělí předseda spolku i starostové obcí stav příprav stavby rozhledny a jiné zprávy o tom, co spolek i obce připravují.

Vlastivědné přednášky jako jedna z aktivit spolku

V roce 2011 se ukázala potřeba veřejných přednášek pro klienty BRC a pro případné další zájemce z okolí. Stalo se tak při debatách členů spolku o tom, že hodně občanů toho mnoho neví nejen o historii lázní, ale také o životech osobností regionu, kraje a Moravy.

A tak byl v roce 2011 zpracován a proveden cyklus přednášek o místních osobnostech regionu (**Slunovrat úsvitu, Horké léto, Barevný podzim**). Přednášky byly v tomto roce 1x za 14 dní, což se později projevilo jako nepraktické, protože klienti centra pobývali na rehabilitaci déle než dva týdny. Proto se ustálil model 1x za měsíc. A ten platí doposud – vždy poslední čtvrtek v měsíci. V roce 2012 byl uskutečněn přednáškový cyklus s názvem **Evropská výročí s dvojkou na konci**.

V roce 2013 měl přednáškový cyklus název **Neuvěřitelné historky z let 1850–1939, aneb proč se říká**.

V roce 2014 byla uskutečněna série přednášek na téma „**Jaké to bylo v dobách kolem 1. světové války**“.

V roce 2015 měly přednášky jednotný název **Budování státu** a v roce 2016 (šestý rok přednášek) byl ústředním tématem titulek „**Koho daly naše země Evropě a lidstvu**“.

Počítáme-li i rok 2016, bylo za šest let uskutečněno celkem 84 přednášek. Tradicí se staly (přednáška navíc) i silvestrovské přednášky. Vždy 31. prosince dopoledne v deset hodin se koná zajímavá a humorná přednáška silvestrovská. Na ni přichází vždy vedení BRC v čele s ředitelem MUDr. Milanem Bajgarem a v jejím závěru se připíjí skleničkou šampaňského na zdar příštího přednáškového roku i na zdar další kulturní činnosti. Přednášku zpestřuje i vystoupení některých členů spolku (například příspěvky člena spolku prof. Ing. Jiřího Klibera, vedoucího katedry tváření kovů z VŠB Ostrava, jsou očekávány s nevšedním zájmem). V roce 2014 se například přednášek zúčastnilo celkově 181 posluchačů, v roce 2015 jich bylo 269. Přednášky se konají v salonku Apartmánového domu Lara a vedení BRC poskytuje k jejich uskutečnění dokonalé technické a organizační zázemí. Pozvánky se dostanou ke všem klientům BRC i k občanům okolních obcí.

V roce 2016 byla zavedena novinka. Všichni účastníci přednášek, kteří o to požádají, dostanou do dvou dnů po přednášce její stručný text i s obrázky na své e-mailové adresy. Přednášky jsou zpracovávány v programu PowerPoint, který doprovází výklad. Zajímavé jsou i diskuse po přednáškách.

Na roky 2017–2018 je připraven program **Dvaasedmdesát jmen zpod oken** (*Vyprávění o lidech, jejichž jména jsou zlatým písmem uvedena pod okny Národního muzea v Praze*).

Každý poslední čtvrtek v měsíci půjde o nevšední pohled na životy tří jmenovaných. Koncem roku 2018 jich tedy bude 72. Dlužno poznamenat, že přípravy a provedení přednášek od počátku zajišťují členové spolku na vysoké profesionální úrovni a bez nároku na jakýkoli honorář.

Ekologické brigády

Jsou součástí pravidelných aktivit spolku. Od doby jeho vzniku se dvakrát za rok – na jaře a na podzim – vydávají členové spolku a jejich přátelé do okolí BRC s cílem likvidovat ekologicky škodlivé odpadky, které na okolních lukách, lesících, v říčkách a v potocích zanechávají bezohlední občané, turisté a návštěvníci.

2/Filmová a televizní činnost

V roce 2005 získal na šestém mezinárodním filmovém festivalu „Křišťálové srdce Poděbrady 2005“ hlavní cenu v kategorii Lázeňství dvacetiminutový film z produkce televizního studia ČT v Ostravě s názvem „Příběh lázni Čeladná“, který zde byl natočen v roce 2004. Dramaturgem filmu byl rozhlasový a televizní reportér Jaromír Šlosar.

Film se stal výbornou prezentací činnosti BRC v té době a byl inspirací k pozdějšímu vzniku vlastního informačního kanálu BRC, známého dnes pod názvem TELEVIZE ONDŘEJKA. Ten vysílá od jara 2013 plných 24 hodin denně na všech televizních přijímačích léčebných domů Ondřejka, Kněhyně, dr. Maye, dr. Storcha a Apartmánového domu Lara filmy o kulturních a odborných aktivitách BRC. Tříčlenný tvůrčí tým tvoří kameraman Jiří Matýsek, komentátor David Věžník, scenáristka a režisérka Andrea Adamová. **K dnešnímu dni má TV Ondřejka k dispozici celkem 74 videofilmů vlastní produkce, což je unikát nesouměřitelný s podobnými zařízeními v Česku.** Vysílá takto:

1. programový blok (modrý) VÍTE, KDO JSME?

- ▶ Krátké dokumenty o BRC a práci našich zdravotníků
- ▶ Ukázky léčby a procedur
- ▶ Pozvánky
- ▶ *Důvěrné hovory* – rozhovory se známými osobnostmi, našimi klienty

2. programový blok (červený) VÍTE, CO JEŠTĚ DĚLÁME?

- ▶ Zajímavosti z našeho centra
- ▶ Nabídky pro volný čas
- ▶ Pozvánky a reportáže

3. programový blok (zelený) VÍTE, KDE SE NACHÁZÍTE?

- ▶ Z historie i současnosti regionu
- ▶ Zajímavosti o Čeladné a okolních obcích
- ▶ Osobnosti

4. programový blok (fialový) TAKÉ RADOSTÍ SE LÉČÍTE

- ▶ Pozvánky
- ▶ Každou sobotu: dvě osvědčené české komedie z filmového archivu

Většina vysílaných videí je zveřejněna na www.youtube.com/rehabilitacnicentrum. Některá z těchto videí mají i více než tisíc zhlédnutí, jiná pochopitelně pouze několik desítek. V průměru jde asi o dvě stovky zhlédnutí, což představuje přes 20 000 diváků!

Štáb Televize Ondřejka natáčí zajímavosti z odborné činnosti BRC, dále pak například vernisáže výstav Galerie Lara (o ní dále), nebo také průběh křtů výše uváděných knih, a zaznamenává nevědní kulturní akce a činnosti rehabilitačního centra.

NOVÉ ZVONY PRO ČELADNOU

Od ledna 2013 až do července 2014 byly pro čeladenský kostel sv. Jana Nepomuckého vyrobeny a instalovány čtyři nové zvony. Na výměnu zvonů rovněž výrazně přispělo BRC (zrovna tak přispělo výraznou částkou na pořízení nových kostelních vitrážních oken). Kolektiv Televize Ondřejka přibral ke spolupráci ještě grafika Jaroslava Šmahela a fotografa Jaroslava Kozla. Pak za podpory BRC nastalo natáčení filmu „Nové zvony pro Čeladnou“, které trvalo více než rok. Premiéra filmu byla koncem léta 2014 na výjezdním zasedání obecního zastupitelstva obce Čeladná, které se shodou okolností konalo v BRC, v restauraci U Sestřiček. **Film se zastupitelům líbil natolik, že si u TV Ondřejka objednali 1 500 kusů a v září 2014 dostali do poštovních schránek tento film jako dárek všichni občané Čeladné.**

Takže první film „Splněný sen doktora Maye“ z knihy „Lékař Lidumil“ z roku 2009 nezůstal osamocen. Filmy TV Ondřejka mohou sledovat na televizních přijímačích i návštěvníci kavárny Lara či hosté nově zrekonstruované restaurace U Sestřiček. Úplně první video tehdy ještě natočilo Studio Láryšov a bylo spuštěno 12. února 2013 s názvem „Polarium – celotělová chladová terapie“. Má celkem přes 1 000 zhlédnutí. Zatím nejúspěšnějším videem je devítiminutový dokument „Akutní rehabilitace kolene“, **který má za jeden rok od zveřejnění přes 14 tisíc zhlédnutí.**

3/ Galerijní činnost

Galerie Lara

Mezi spolupracovníky BRC (ale i mezi klienty centra) se s rozvíjející se publicistickou a vydavatelskou činností objevovali lidé, mezi jejichž koníčky patřilo malování, fotografování či jiné výtvarné aktivity.

Odtud byl již jen krůček k nápadu vytvořit výstavní prostory, které by zpestřily kulturní program klientů lázní. A tak vznikla na jaře roku 2011 Galerie Lara. Pochopitelně s maximální podporou vedení BRC.

Ve velmi skromných prostorách recepcce a chodby, vedoucí ke konferenčnímu salonku Apartmánového domu Lara, byla zřízena galerie. Její zakladatelé se o tom vyjadřují takto:

I když jsou výstavní plochy poměrně skromné, stala se galerie již od svého vzniku místem, kde klientům rehabilitačního centra i občanům okolních obcí představujeme zajímavá výtvarná díla. Jde především o práce autorů, kteří nemusí vždy být profesionály ve výtvarných oborech a mohou tvořit „jen tak“ - pro radost. Záměrem Galerie Lara není konkurovat profesionálním galeristům a výstavním prostorám v okolních městech a obcích, ale máme snahu spíše doplnit kulturní nabídku o prezentaci děl, která by se do jiných galerií možná ani nedostala. Navíc vybíráme takové autory, kteří jsou jistým způsobem spojeni svým původem, tvorbou, nebo životními okolnostmi (někteří byli, nebo jsou našimi pacienty) s místem sídla galerie.

Velmi nápaditě organizované vernisáže, doprovázené většinou hudebním doprovodem (vystupovala zde například zpěvačka a houslistka Iva Bittová, známý bubeník a terapeut Ivo Batoušek či pěvecký sbor Chorus Ostrava) jsou ozdobou všech výstav. Je o ně značný zájem, většina z nich je prodejních a je neuvěřitelné, kolik se často prodá obrazů či uměleckých fotografií.

Na konci roku 2016 zde bude mít výstavu Milena Kantorová. Půjde o jubilejní padesátou výstavu v šestileté historii galerie (je přístupná denně od 9 do 21 hodin). Mezi těmi padesáti vystavovateli byli umělci značně erudovaní – pověst o galerii, která umí výstavy propagovat a dát jim jistý zajímavý ráz, se rozkřikla po kraji. Na léta 2017 a 2018 má již dnes Galerie Lara téměř všechny termíny zadány. Navíc se takto progresivně pracující podobné zařízení v nejbližším okolí Čeladné nenachází.

Zajímavá, jen pro příklad, je jubilejní padesátá výstava Mileny Kantorové. Ta zde vystavuje již podruhé. Někteří umělci se do Galerie Lara rádi vracejí. Milena Kantorová maluje obrazy, které jsou inspirovány Shakespearovými Sonety. Když měla svého času výstavu v Ostravě, úvodní slovo na její vernisáži přednesl profesor Martin Hilský, náš nejlepší překladatel a znalec díla Shakespearova. Což svědčí o tom, že i pan profesor si toho svého Shakespeara v jejích obrazech našel. A zároveň to svědčí také o tom, že si autorka Galerii Lara považuje.

Jiný příklad: v únoru 2014 vystavovaly v Galerii Lara dvě výtvarnice z Příboru – Libuše Volná a Kristýna Večeřová. Jejich vernisáž byla uvedena hudebním duem VAM, vše natáčela kromě TV

Ondřejka také příborská Local TV a úvodní slovo na požádání výtvarnic přednesl jejich dlouholetý rodinný přítel Jaromír Šlosar. Ano ten, který natočil pro ČT Ostrava film „Příběh lázní Čeladná“. A tak se autor vrátil po deseti letech na místo činu a „Lázně Čeladná“ našel pochopitelně úplně jiné. O hodně vylepšené. To jsou tedy příběhy Galerie Lara. Je jich více. Jiný je popsán dále v textu nazvaném „Čeladenské tamtamy“.

Galerie MB (Galerie malířů Beskyd)

V roce 2016 probíhala velice náročná rekonstrukce Léčebního domu dr. Maye, z něhož se stal zejména pro seniory přívětivý a bezbariérový komplex, nabízející léčebné, ubytovací i stravovací služby, čímž je vhodný i k pobytu imobilních pacientů.

Současně s jeho přestavbou byly rekonstruovány vedlejší technické prostory a v jednom z nich byla vybudována nová Galerie MB.

Jak bylo již napsáno, Lázně Skalka byly z počátku minulého století také jakousi „Mekkou“ malířů. Někteří z nich, jako například Ferdiš Duša, lázně také namalovali. Snímek jeho obrazu je v úvodu textu. A tak vznikl prostor, který je plný originálních obrazů malířů, spojených s Valašskem, Laškem a Beskydami. Málokde je najdete takhle pěkně pohromadě.

Galerie MB je klasickou galerií, umělecká díla vystavující, ale někdy i prodávající. Koupit si zde můžete drobné obrázky umělců současných, či zajímavé výtvarné doplňky. Galerie je otevřena od úterý do neděle od 12 do 17 hodin a vedení BRC nese veškerou tíhu nákladů z toho plynoucích, včetně předchozích nákladů na její zřízení, vybavení a nákup výtvarných děl.

Další příklad filantropického pojetí kultury, protože tato galerie slouží rovněž k potěše duší těch, kteří si sem, do rehabilitačního centra, přijeli také spravovat těla. A právě to bylo od počátku smyslem tohoto projektu.

4/ Společensko – kulturní činnost

Čeladenské tamtamy

Jde o jeden z dalších příběhů Galerie Lara. V říjnu 2011 zde vystavoval své fotografie známý bruntálský fotograf Libor Kappel. Na vernisáž si pozval svého dávného přítele Ivo Batouška, známého mistra bicích nástrojů, muzikoterapeuta a manažera skupiny Jumping Drums. Ten zrovna v té době dostal z Japonska obrovský buben taiko, který účastníkům vernisáže úspěšně předvedl. Při té příležitosti začínal dostávat své obrysy záměr využít bubnování na africké bubínky djembe jako relaxační doplňkovou proceduru pro pacienty rehabilitačního centra. Záměr výrazně podpořilo vedení BRC a tak již v květnu 2012 uspořádali s Ivo Batouškem nově vyškolení lektori relaxačního bubnování veřejný koncert na Lázeňském náměstí BRC. Přišlo se na něj podívat přes 200 diváků a někteří z nich si sami na místě bubnování vyzkoušeli.

A tak se v BRC bubnuje každé úterý odpoledne. Zájemci mají k dispozici deset bubnů djembe. A může přijít kdokoli, tedy nikoli pouze klienti centra, ale také místní občané. A oni také chodí. Přijíždějí často i bývalí klienti BRC a přivázejí s sebou své vnučky a vnuky, aby poznali, jak vlivem vibrací dochází k uvolnění a celkové harmonizaci. Soustředěním na jinou, nezvyklou činnost a odvedením pozornosti dochází také k odreakování od stávajících problémů a k podstatnému zlepšení nálady. V lekcích se střídají v roce 2012 vyškolení lektori a lektorky.

Tím, že BRC otevřel relaxační bubnování veřejnosti a bývalým klientům, bylo vytvořeno další sociální a kulturní pouto mezi veřejností a centrem. Bubínky djembe nejsou sice slyšet jako africké tamtamy, navzdory tomu vysílají z Čeladné velice pozitivní signály občanům kraje. Tady se o vás chceme postarat, tady vám chceme pomoci. Což se v žádném případě nevejde do účetnického systému „má dáti, dal“. A když, tak toho „dal“ je daleko více.

Strom lidumil

Mohlo by se zdát, že o filantropovi a mecenášovi MUDr. Janu Mayovi, zakladateli lázní, toho bylo napsáno a řečeno dost. V těchto případech nelze jednoznačně říci, co je dost. Proto počátkem roku 2013 vznikl v Okrašlovacím spolku Rozhledna záměr, který technicky a organizačně okamžitě podpořilo vedení BRC. Vysadit nedaleko Léčebného domu dr. Maye strom Lidumil. Na pozvánce k veřejnému zasazení stromu Javor červený se mimo jiné psalo:

Každý veřejně známý strom byl v minulosti zasazen z nějakých důvodů. Někdy proto, aby vrhal úlevný stín. Jindy proto, aby symbolizoval svobodu, vítězství, radost z narození či úcty k jedinci, nebo ke skupině lidí. Tato doba potřebuje, aby se zvýšil počet pozitivních signálů, které vyšleme nejen do svého okolí, ale i do regionu, země a případně do Evropy. Příběh lékaře lidumila, k jehož počtě byl STROM LIDUMIL zasazen, je úžasný a stále ještě málo známý... Od počátku své kariéry podporoval nemajetné studenty na středních i vysokých školách, organizoval výstavbu kostela, škol, podporoval činnost spolků, na vše přispíval ze svých vlastních prostředků. Sociálně slabší léčil zdarma. Již tehdy mu říkali „lékař lidumil“. V roce 1912 přešel do Prahy a dodnes je na jeho domě v Mikulandské ulici č. 10 od roku 1931 pamětní deska s nápisem: Zde žil a pracoval MUDr. Jan May, lékař lidumil. Vděční pacienti. Deska kupodivu přežila všechny režimy.

První lopatky země ke kořenům stromu vhodila paní Jiřina Mayová, manželka vnuka doktora Maye, stromu požehnal P. Dr. Mariusz Roszewski, správce farnosti Čeladná a Kunčice pod Ondřejníkem. Poté se k zasazení stromu připojili starostové okolních obcí a měst, zástupci spolků, místních podnikatelů a také klientů centra. Hudební doprovod pěveckého sboru gymnázia z Ostravy-Poruby byl pod vedením paní profesorky Olgy Blažkové excelentní. Jak by také ne, když gymnázium nese jméno Olgy Havlové, která rozhodně sdílela stejnou filozofii jako lidumilové.

Strom Lidumil je také prvním tohoto jména v zemi české. Připomíná nám, abychom uvažovali o tom, jak a kde může pomoci dobro. V recepci nedalekého Apartmánového domu Lara je k dispozici pamětní kniha stromu Lidumil, kam návštěvníci a klienti centra píší své dojmy a názory.

Současně si mohou v recepci zakoupit také knihu Lékař lidumil, která vyšla, jak uvedeno výše, v roce 2009. Nebyla totiž dána do distribuční sítě, nýbrž je určena konkrétním zájemcům. Zrovna tak jsou v recepci (a také v Galerii MB) k možnému zakoupení všechny knihy vydané s podporou BRC. Jsou tam k dispozici i další publikace, které vyšly v okolních obcích o jejich historii a současnosti.

Čeladenský slavík se vrátil

O kulturních a společenských poměrech v Lázních Skalka z počátku minulého staletí toho nejvíce víme ze vzpomínkových knih básníka a učitele Josefa Kalusa. V Čeladné učil v letech 1889–1924 a velmi rychle pronikl na stránky literárních časopisů pražských především se svými básněmi, ale i s drobnou prózou. Přezdívali mu „Valašský slavík“ a Petr Bezruč svého času ještě přidal přiléhavější „Čeladenský slavík“.

Josef Kalus byl v lázních velice často a vodil sem také své hosty. Bylo jen otázkou času, kdy se básník do „svých“ lázní vrátí. Počátkem června 2016 přišli žáci a žákyně Základní školy v Čeladné složit zpěvem hold tomuto básníku a učiteli.

V lázeňském parku nedaleko kaple Nejsvětější Panny Marie (postavena v roce 1892) bylo vybudováno vkusné zátiší, jemuž vévodí kopie sloupu s bustou Josefa Kalusa. Originál vytvořil v roce 1937 frenštátský sochař a malíř Jan Knebl (1866–1962). Na pískovcovém sloupu je nápis Josef Kalus – Básník Valašska 16. 2. 1855 – 11. 12. 1934.

Čeladenský slavík se vrátil... Symbolický pomníček věnovala čeladenským lázním rodina Josefa Kalusa, vnuk Josef Kalus a pravnučka MUDr. Martina Chudobová. Ostatní náklady jsou dílem

BRC. Je zcela pravděpodobné, že se básník pohyboval i v místech okolo kapličky, která zde již v jeho době stála. Dnes je v ní ukryto technické zařízení, které na pokyn, vydaný zmáčknutím tlačítka vedle podstavce s bustou, reprodukuje texty namluvené herci opavského divadla. Zazní úryvky ze života básníkovy v Čeladné a některé jeho básně. Takže i v tomto se Josef Kalus do Čeladné a do lázní vrátil.

V nejbližší době bude v lázeňském parku instalována plastika Kalusova přítele, významného českoamerického sochaře Albína Poláška, s názvem „Strůjce svého osudu“. Albín Polášek a Josef Kalus byli rodáky z nedalekého Frenštátu pod Radhoštěm.

Začátkem října 2016 přibyla také busta T. G. Masaryka, který ještě jako poslanec vídeňské Říšské rady za Valašsko lázně navštívil v roce 1912, a připravují se další výtvarné upomínky na ty, jejichž životy jsou s existencí lázní nějakým způsobem spojeny.

Nedaleko Kalusova pomníčku je vyveden „zázračný“ Ferdinandův pramen, obnovený nedlouho po vzniku BRC. Podle pověsti se v těch místech koncem 19. století nemocnému majiteli statku Ferdinandu Brázdovi zjevila Panna Marie a zůstal po ní pramen vody, který ho vyléčil. K uctění památky této pověsti postavil přítel rodiny Brázdových, stavitel Emil Christoph, nedaleko pramene v roce 1892 kapli Nejsvětější Panny Marie. Vedení BRC kapli v roce 2000 zrekonstruovalo a dnes slouží ke konání bohoslužeb pro klienty centra. Centrum rovněž dopravuje zdarma zájemce o bohoslužby dle jejich potřeb i do farního kostela sv. Jana Nepomuckého v Čeladné.

Co se nedá změřit

Když se v roce 2007 otevřel v areálu lázní zcela nový Apartmánový dům Lara, byl současně rekonstruován vstupní objekt (dnes informační kancelář), k němuž byla přistavěna vyhlídková věž o celkové výšce 14 metrů. Z vyhlídkové plošiny, která je umístěna 9 metrů nad okolním terénem, je nádherný výhled. Především tedy na hradbu Předních hor, počínaje Lysou horou a konče památnou horou Radhošť. Mezi nimi se monumentálně rýsují Smrk, Kněhyně, Stolová hora a Noříčí. Tyto nejvyšší horské beskydské hřebeny lze v pohodě obdivovat i z laviček na Lázeňském náměstí. Pro zájemce z řad klientů BRC (zejména pro ty s omezenou mobilitou) jsou právě na Lysou horu, nejvyšší horu Moravskoslezských Beskyd, organizovány zájezdy podnikovým mikrobusem, neboť na vrchol není jinak dovolena doprava automobily.

V centru samotném najdeme i jiná lákadla. Malou zoologickou zahradu s kamerunskými kozičkami. Jezírko přání, v němž můžete počítat zlaté rybky a na jeho zábradlí si „uzamknout své štěstí“. Relaxační a léčivou pyramidu naproti Léčebnému domu dr. Storch. Lázeňské náměstí se zajímavou kašnou s ještě zajímavější historií, kterou mají všechny zachráněné památky. Posezení ve zrekonstruované restauraci U Sestřiček nebo v kavárně Lara. Obě zařízení mají v létě hojně navštěvované předzahrádky. V prvně jmenované se dvakrát týdně konají kulturní programy a taneční zábavy. Samotný lázeňský několikahektarový park láká množstvím upravených cestiček s lavičkami, umístěnými ve stinných romantických zákoutích.

Stejně pohledy na krásné hory Beskyd a na okolí vznikajících lázní v roce 1902 se naskýtal i MUDr. Janu Mayovi a jeho spolupracovníkům. Je docela možné, že si budoucnost Lázní Skalka představoval tak, jak ji vidíme dnes my, jakkoli nemohl detailně snít o dnešní úrovni léčebné péče. Avšak dokázali jsme navázat na jeho praxi i na jeho sny. I v tom, že obnovujeme a rozvíjíme kulturní dědictví, které nám zanechal on a stovky dalších, kteří zde žili a sem přijížděli. BRC je i výrazným podporovatelem spolkové činnosti v okolí, dotuje různé sportovní a kulturní akce, v poslední době významně i finančně podpořilo velkou kulturní akci „Ladná Čeladná“ a oblíbenou sportovní cyklistickou událost „Cream bike“ v Čeladné.

Nedávno byl v místním tisku zveřejněn článek s názvem „**Koho byste mohli potkat cestou na Skalku**“. Myšleno pochopitelně v době, kdy zde již bude rozhledna. Její existence předpokládá totiž zvýšenou frekvenci na cestách na tento vrchol. Jedna z nejkratších cest k němu vedoucích je právě z areálu BRC. Okrašlovací spolek Rozhledna s vedením BRC připravuje drobný projekt, předpokládající umístění několika desítek zastavení při cestě na vrchol, jejichž obsahem by byly připomínky těch nejlepších osobností, které k tomuto místu a jeho okolí patří. Tím začne druhá část tohoto projektu, rozhodně nikoli kratší a chudší než dosavadních prvních patnáct let tohoto projektu.

Vnuk MUDr. Jana Maye, Jan May (1930–2008), dal v roce 2007 souhlas s tím, aby byl v logu BRC portrét jeho dědečka. Tím byl symbolicky završen odkaz zakladatele lázní.

Znovu budeme vycházet z tušeného, ale stále více a více poznávaného, že stav našich tělesných schránek a stav našich myslí spolu souvisí daleko více, než si dokážeme představit.

Čeladná, říjen 2016

Daniel Kravce